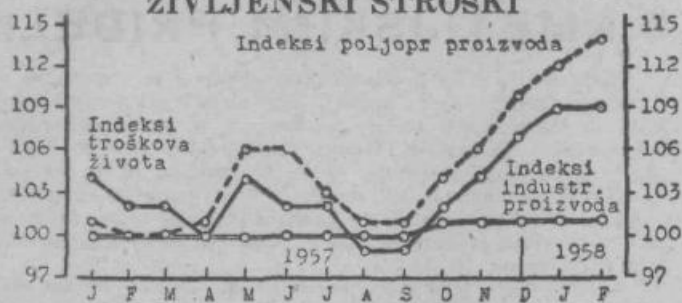

ZIVLJENSKI STROŠKI

Življenski stroški v l. 1957 in v začetku l. 1958 (Osnova: povprečje 1956 = 100)

Cene industrijskega potrošnega blaga so bile lani ustajene, a pri obleki še nekaj nižje (za en odstotek) kakor leta 1956. V začetku letošnjega leta se je to zniževanje nadaljevalo v povprečju še za en odstotek. Naj navedemo, kako so se gibale povprečne cene nekaterih tekstilnih izdelkov:

	Povprečje 1956	Povprečje 1957	februar 58
zefir	390	403	406
domače platno	235	235	236
posteljno platno	696	693	683
cic (perkal)	319	283	273
flaneta	252	250	254
ženske nylon nogavice	989	920	786
sukanec	65	59	59
velur — sukno	6.616	6.514	6.210

Cene obutve pa so nasprotno porasle lani v povprečju za en odstotek, a v prvih mesecih letos še za dva odstotka.

Pohištno se je lani podražilo za 1 odstotek, a v začetku letošnjega leta še za 3 odstotke, nekatere vrste posoda pa se je pocenila.

Cene industrijskih živil so ostale večinoma enake, a nekatere so se rahlo zniževale. Indeks se je gibal takole:

	9661	1957	februar 1958
moka	100	89	89
makaroni	100	97	90
jedilno olje	100	99	99
uvožena mast	100	100	100
čokolada	100	94	94
marmelada	100	100	98

Najbolj nestalne so bile cene mesa in so kljub storjenim ukrepom naraščale tudi v začetku letošnjega leta.

Jajca so se nasprotno pocenila:

Cene raznih vrst vrtnin so se gibale različno, v vsakem primeru pa ni prišlo do tistega znižanja, ki smo ga lahko pričakovali glede na dobro letino. Pozitивно pa je, da je v prvih mesecih letošnjega leta prišlo pri nekaterih vrstah vrtnin do nadaljnjega znižanja cen.

Stroški za pijače so se povečali, največ zaradi povečanja davkov na nadrobno prodajni promet, ki so jih povišali nekateri ljudski odbori, stroški za tobak so ostali nespremenjeni, najemnine prav tako, medtem ko so se stroški za drva in lignit povečali za približno 3 odstotke.

Težnja po podražitvi obrtnih uslug se je nadaljevala. V l. 1958 so se podražile za 8 odstotkov, a v februarju letošnjega leta še za 8 točk.

Skupni življenski stroški so se povečali med lanskim letom v povprečju le za 2 odstotka. V decembru l. 1957 in v prvih dveh mesecih letošnjega leta pa je njihovo povečanje izrazito večje kakor v prejšnjih mesecih (v začetku letošnjega leta so za približno 6 odstotkov večji kakor v začetku lanskega leta), posebno v hrani, pijači in obrtnih uslugah. Čeprav so se osebnih dohodki še naprej povečali (posebno plače v upravi, pokojnine in invalidnine), vendar terja to skrbno proučitev v luči ukrepov in odlokov, ki so jih sprejeli zvezni organi, in tako politiko komun in podjetij, ki bo strogo računala s stabilizacijo tržišča in cen.

Ena izmed oblik lokalizma

Nekateri pojavi v našem gospodarskem življenju kažejo, da se posamezniki pri svojem delu včasih zavestno poslužujejo netočnih dejstev in dokumentacije. Vsakomur je jasno, da je to nemoralno, nezakonito in pogosto tudi kaznivo dejanje, če se sestavi ali podpiše dokumenti z neresničnimi dejstvi. Če pa se sestavi kakšen dokument, s katerim se na primer trdi, da je bilo nekaj napravljeno, kar dejansko še ni storjeno ali da je bilo nekaj prevzeto, kar še ni izdelano itd., tedaj po pojmovanju teh ljudi s tem ni bilo storjeno nič nedopustnega. V takih primerih se taki posamezniki skušajo skriti za dejstvom, da niso pri tem sami nič »spravili v svoj žep«, temveč da so tako svoji gospodarski organizaciji ali lokalni skupnosti baje pomagali in koristili.

Da bi podkrepili, to kar smo povedali, se bomo poslužili nekaterih primerov. Tako se na primer posameznikom povečuje plača s tem, da jim likvidirajo potne račune z večjim številom dnevnih, kakor so jih dejansko prebili na potovanju ali pa se sestavljajo potni računi za potovanja, ki sploh niso bila opravljena. Prepoved dajanja akontacij in predujmov iz splošno družbenih skladov se pogosto izigra tako, da se napišejo fakture z vsemi sestavinami, ki jih podpišejo ne samo domnevni dobavitelji teh uslug ali proizvodov, temveč pogosto tudi več članov komisije v imenu kupca. Prav tako se razni ukrepi, katerih smoter je omogočiti družbeno kontrolo nad razpolaganjem s splošno družbenimi sredstvi, izigravajo tako, da se na temelju fiktivnih faktur in netočnih začasnih položajev odtegujejo znatna sredstva iz splošno družbenih skladov, da bi lahko kasneje brez potrebne kontrole z njimi razpolagali.

Ni na primer redek primer, da se poskušajo posamezne ustanove in gospodarske organizacije s fiktivnimi fakturami ali situacijami izogniti nekaterim ukrepom, katerih naloga je, da omejijo ali kanalizirajo porabo sredstev iz nekaterih splošno družbenih skladov zaradi vzdržanja potrebnega ravnotežja v našem gospodarstvu. Pri izdelavi take dokumentacije se zelo pogosto povežejo vodstva ustanov in gospodarskih organizacij, ki naj neposredno uporabijo sredstva iz tistih splošno družbenih skladov, s posameznimi voditelji ljudskih odborov in banke.

Ko se v takih primerih zaradi kakšnega »višjega interesa« izda lažni dokument, ne pride samo do moralnega pačenja teh ljudi, ki to delajo, temveč tudi do nenamenske porabe sredstev in iratenja. Posamezniki, ki sodelujejo pri takih »kombinacijah« izkoristijo včasih priložnost, da si tudi zase pridobijo kakšno korist (zidanje stanovanjske hiše, nakup avtomobila in podobno, čeprav ostanejo tako kupljena sredstva splošno družbena last).

Da bi se izkoristila kakšna investicijska sredstva, katerih uporaba je vezana na rok, se predložijo fiktivne fakture, kar se nato opravičuje z objektivnimi razlogi, po katerih dobava ni sledila v določenem roku. Zelo pogost pa je primer, da se na podlagi take fiktivne fakture izplača ne samo znesek v breme investicijskega kredita, ki je vezan na določen rok, temveč se ta faktura izkoristi tudi za realizacijo znatnih regresnih zneskov. Čeprav za tako »naglico« ni bilo nobenih razlogov, razen da se pride do brezobrestnih obratnih sredstev. Ugotovljeni so bili primeri, da so bili kasneje, ko je bila dobava dejansko izvršena na podlagi te druge pravilne fakture ponovno izplačani regresni zneski, to je za isti kmetijski stroj je bil regresni znesek izplačan dvakrat.

Ob spremembi oziroma zmanjšanju regresa v letošnjem letu so se našle organizacije (zadružne, gospodarske in druge), ki so si z vednostjo, a ponekod tudi s podporo krajevnih organov in bank dale izplačati na podlagi fiktivnih faktur regres v višini, ki je bila predpisana za lansko leto, pri čemer so napisali na fakture napačne datume in celo izmišljene številke vagonov za umetna gnojila, številke motorjev in šasij pri traktorjih in podobno, investitorji pa so potrjevali, da so tisto dobavo prejeli. Seveda, ko je bila faktura že izdana, so take gospodarske organizacije izkoristile priložnost in si dale izplačati tudi investicijski kredit, da bi dobljeni denar uporabljale kot brezobrestna obratna sredstva.

Takih pojavov ne bi smelo biti v socialističnem gospodarstvu niti v socialistični družbi sploh. Opisani primeri dobijo toliko hujši videz, ker sodelujejo pogosto pri njih odgovorne osebe v gospodarski organizaciji, banki in ljudskem odboru, ki se tako polagoma moralne kvarijo v mnenju, da je dopustno navajati neresnične trditve in na njihovi podlagi realizirati določene koristi, ki so očitno v škodo vse družbene skupnosti. Na škodljivost take prakse v razvoju naše socialistične družbe moramo opozarjati, posameznike pa, ki tako zlorabljajo izkazano jim zaupanje, noklicati na odgovornost, v nekaterih primerih pa jih tudi kazensko preganjati.

Tošo Tišma